7/949 -3-

731

17/12/1999

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

SAYI :B.02.0.010/031.5061
KONU:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: a) TBMM Başkanlığı Genel Sekreterliğinin 09.12.1999 gün ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/949-2165/5797 sayılı yazısı.
b) Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğünün 15.12.1999 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-85-8/6258 sayılı yazısı.

Şanlıurfa Milletvekili Zülfikar İZOL'a ait soru önergesi incelenmiş ve soru önergesiyle ilgili olarak hazırlanan cevap metni ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Mustafa YILMAZ
Devlet Bakanı

EK: Soru Önergesi Cevap Metni (3 Sayfa)

DAĞITIM:
Gereği İçin:
TBMM Başkanlığına

Bilgi İçin:
Başbakanlığa

7/949 - 4 -

732

# SORU ÖNERGESİ CEVAP METNİ

Ülkemizde 1960'lı yıllarda planlı dönemin başından beri benimsenmiş olan temel bölgesel kalkınma politikası, ekonomik faaliyetlerin dağılımını etkileyerek ülke düzeyinde daha dengeli bir gelişme sağlamak olmuştur. Bu politikanın uygulanmasına 1970'lerin başında, Üçüncü Beş Yıllık Plan döneminde başlanmış, "Kalkınmada Öncelikli Yöreler" ayrımı getirilerek bölgelerarası gelişmişlik göstergeleri itibariyle farklılıkların giderilmesine yönelik somut tedbirlerin uygulanmasına geçilmiştir.

Bu dönemden itibaren, ekonomimizin genel karakteri çerçevesinde kırsal-kentsel gelişme bağlamında, tarım ve hayvancılıkta üretimi artırmak ve kırsal kesime götürülen hizmetlerin geliştirilmesini sağlamak üzere Dünya Bankası ve diğer uluslararası teknik yardım ve finansman kuruluşlarından alınan kredilerle ülkemizin çeşitli yörelerinde kırsal kalkınma projeleri uygulamaya konulmuştur. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizde Erzurum Kırsal Kalkınma Projesi ile Bingöl-Muş Kırsal Kalkınma Projeleri bunlardan bazılarıdır.

Bölgelerarası gelişmede daha dengeli bir kalkınma sağlayabilmek için yürütülen bir diğer uygulama bütçe tahsislerinde göreceli bir artış sağlayarak ve öncelikli yörelere ağırlık vererek kamu yatırımlarının ve bu kapsamda organize sanayi bölgelerinin yaygınlaştırılması şeklinde olmuştur.

Öte yandan özel sektör yatırımlarını bu bölgelere yönlendirebilmek amacıyla, "yatırım teşvikleri" sistemi giderek daha fazla oranlarda bölgeselleştirilerek uygulamaya alınmış bulunmaktadır.

Bilindiği gibi, Türkiye'de uygulanmakta olan genel teşvik sisteminde "Kalkınmada Öncelikli Yöreler" statüsü önemli bir teşvik türü niteliği taşımaktadır. Örneğin, Güneydoğu Anadolu Bölgesi kapsamında Gaziantep hariç, bütün yöre "Kalkınmada Öncelikli Yöre" statüsünün getirdiği avantajlara sahip bulunmaktadır. Hükümetimiz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'ni kapsayan özel bir politika uygulamaktadır. Her iki bölgenin de ekonomik ve sosyal gelişmesinde belirleyici bir öneme sahip olan GAP'ın en kısa sürede öngörülen hedeflere ulaşmasını sağlamak hususunda Hükümetimiz tam bir kararlılık içinde bulunmaktadır. Bu nedenle, iç ve dış özel sektör yatırımlarını bölgeye çekilebilmek için yatırım teşvikleri kapsamında genel teşvik mevzuatına ve Küçük ve Orta Boy İşletmelere (KOBİ) ilişkin mevzuata özel hükümler getirmiş ve uygulamaya koymuş bulunmaktadır. Örneğin, OHAL Bölgesi'nde ve Kalkınmada Öncelikli Yöre kapsamına giren mücavir illerde istihdam yaratılması ve daha fazla yatırım yapılması için 4325 Sayılı Kanunla özel girişimci açısından oldukça çekici muafiyet ve istisnalarla birlikte bedelsiz arsa tahsisi gibi tedbirleri getirmiştir. OHAL Bölgesi'ndeki yatırımlara yüzde 50 indirimli enerji desteği ciddi bir teşvik aracı olarak görülmektedir.

Teşvik sisteminin sağlam mali kaynaklara dayandırılarak etkenliğinin daha da artırılması, etkin denetim ve izleme açısından kurumsal altyapı noksanlığının giderilmesine ilişkin tedbirlerin alınması gündemimizin önemli konuları arasında bulunmaktadır.

Ülkemizde günümüze kadar bir çok bölgesel plan ve projeler geliştirilmiş, ancak Güneydoğu Anadolu'nun kalkındırılmasına verilen önemin göstergesi olarak ilk defa bir bölgesel kalkınma idaresi kurulmuştur. GAP Bölge Kalkınma İdaresi ülkemiz için bir kurumsal yenilik olmuştur.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve onunla özdeşleşmiş olan Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), bu bölgenin sosyo-ekonomik bütün sektörlerini içine alan çok yönlü entegre bir bölgesel kalkınma projesidir. Ana amaç; GAP Bölgesi halkının gelir düzeyini ve hayat standardını yükselterek bu bölge ile diğer gelişmiş bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını ortadan kaldırmak, tarım başta olmak üzere kırsal kesime götürülen hizmetlerin kalitesini ve verimliliğini artırmak, istihdam olanaklarını artırmak suretiyle sosyal istikrar ve ekonomik büyüme gibi ulusal hedeflere katkıda bulunmaktır.

Haziran 1998'de Bakanlar Kurulu ile GAP'taki tüm yatırımların tamamlanması için 2010 yılı hedef olarak belirlenmiş ve GAP'ın tüm bileşenleri ile birlikte 2010 yılında tamamlanması için gerekli koordinasyon ve planları yapma görevi GAP İdaresi'ne verilmiştir. GAP İdaresi, belirlenen hedef yılı itibariyle yapılacak tüm çalışmaların yıllık planlamalarının yanısıra ortaya çıkan yeni kavram ve yaklaşımları da içerecek şekilde GAP Master Planı'nın revize edilmesine ilişkin çalışmalara başlamıştır.

Hazırlanacak yeni Plan'ın, Kamu Yatırımları ve Programları, Özel Sektör Katılımı ve Sürdürülebilir İnsani Kalkınma olmak üzere üç temel dayanağı olan bir kalkınma programı olması öngörülmektedir. Bu çalışmanın amacı; başta finansman darboğazı ve olumsuz bölge koşulları nedeniyle tam uygulanamamış olan mevcut GAP Master Planı'nın amaçlarını, hedeflerini, boyutlarını ve zamanlamasını, sürdürülebilir kalkınma ölçütlerine ve 2010 yılına kadar GAP Bölgesi'nde ortaya çıkacak yeni koşullara uygun biçimde yeniden gözden geçirip güncelleştirmektir.

GAP'ın tamamlanabilmesinde yine ağırlıklı olarak kamu sektörü öncelik taşıyacak, yıllık bazda hazırlanacak kamu yatırım ve programlarının, özel sektörü ve uluslararası girişimcileri bölgeye çekecek ekonomik ve sosyal altyapının gerçekleştirilebilmesi için devlet bütçesinden artan oranlarda tahsisler yapılması gerekecektir.

Özel sektörün, gerek ulusal gerekse uluslararası girişimcilerin Bölgede uygun alanlarda yatırım yapmalarını özendirecek önlemlerin zamanında alınması yoluna gidilmektedir. Bu çerçevede, yukarıda değinildiği gibi Bölge'ye verilen yatırım teşvikleri genişletilmiş, uluslararası tahkim gibi yabancı sermaye girişini kolaylaştırmak üzere anayasada değişiklikler yapılmış, iç ve dış yatırımcıyı yönlendirecek ve cezbedecek adımlar atılmıştır. Bu kapsamda, GAP İdaresi ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı birlikteliğinde TOBB, KOSGEB, UNIDO ve yerel Ticaret ve Sanayi Odalarının katılımıyla yürütülen GAP Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezleri'nde (GAP GİDEM) GAP Bölgesi'nde yatırım yapmak isteyen yerli ve yabancı yatırımcıya danışmanlık hizmetleri verilmektedir.

GAP'ın 10 yıl içindeki geleceğini belirleyecek yeni Plan'ın yürütülmesinde ve Proje'nin özel kesime düşen bölümünün gerçekleştirilmesinde önem taşıyan faktör girişimci potansiyelinin harekete geçirilmesi ve halkın Proje'ye sahip çıkarak etkin katılımının sağlanmasıdır. Projenin gerek planlama aşamasında gerekse uygulama aşamasında geniş anlamda halkın bilgilendirilip, karar alma sürecine katılmasını sağlayacak uygulamalara gidilmektedir.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı kapsamında uygulamaya alınması programlanan yeni Plan, "Sürdürülebilir İnsani Kalkınma" felsefesi doğrultusunda Proje'nin finansmanı dahil, özel sektörün rolünü, yoksulluğun ortadan kaldırılmasına yönelik kalkınma programlarının hazırlanıp uygulanmasını, yeni iş alanları yaratılmasını, kadınların sosyal ve ekonomik açıdan güçlendirilmesini, çevrenin korunmasını ve Gümrük Birliği düzenlemeleri de dahil bölgesel kalkınma üzerinde doğrudan etkisi olan bütün politika değişkenlerini içerecektir.

Hükümetimiz GAP'ın öngörülen sürede tamamlanabilmesine yönelik olarak,

- Bölge'nin ekonomik hayatına ivme kazandıracak sulama yatırımlarının tamamlanması, sulamada etkinliği artıracak tarla-içi hizmetlerin yerine getirilmesi,
- Bölge'deki sağlık ve eğitim göstergelerinin ülke ortalamasına getirilmesi,
- Bölge'deki doğal kaynakların korunması ve kullanılmasına yönelik tedbirlerin alınması, erozyonun önlenmesi, ağaçlandırmanın hızlandırılması, çoraklaşmayı önleyici programların uygulanması,
- Daha sağlıklı bir kentsel çevre yaratabilmek ve Bölge'ye nitelikli personel çekebilmek için kentsel altyapının iyileştirilmesi,
- Kırsal kesimdeki eksik altyapının tamamlanması,
- Bölge içi ve bölgelerarası ulaşılabilirliğin artırılması,
- Bölge'de mevcut ve kurulması muhtemel sanayinin altyapı ihtiyacının karşılanması,
- İstihdam imkanlarının artırılması

hususlarında gerekli önlemlerin alınması yönündeki çalışmalarını sürdürmektedir.

Ancak, GAP'ın planlandığı şekilde etken ve verimli olarak gerçekleştirilebilmesi, projelerin zamanında ve eşgüdümlü olarak tamamlanmasına bağlıdır. Bu nedenle kuruluşlar arası koordinasyonun sağlanması büyük önem taşımaktadır.